

**STRUCTURI INTEROGATIVE
ÎN DISCURSUL DIDACTIC SCRIS**

CONSTANTIN-GEORGEL STOICA

**STRUCTURI INTEROGATIVE
ÎN DISCURSUL DIDACTIC SCRIS**

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Colecția FILOLOGIE

Referenți științifici: Prof. univ. dr. Ștefan GĂITĂNARU
Conf. univ. dr. drs Alice Cristina TOMA
Conf. univ. dr. Cosmin CĂPRIOARĂ

Redactor: Gheorghe Iovan
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban

Editură recunoscută de Consiliul Național al Cercetării Științifice (C.N.C.S.) și inclusă de Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (C.N.A.T.D.C.U.) în categoria editurilor de prestigiu recunoscut.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STOICA, CONSTANTIN-GEORGEL

Structuri interogative în discursul didactic scris /
Constantin-Georgel Stoica. - București : Editura
Universitară, 2023
Conține bibliografie
ISBN 978-606-28-1602-5

811.135.1

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062816025

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Editurii Universitare

Copyright © 2023
Editura Universitară
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021.315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47 / 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CUPRINS

CUPRINS/5

PREFAȚĂ (P. Gh. Bârlea) /9

SIGLE ȘI ABREVIERI/15

INTRODUCERE/19

1.1. Motivație/19

1.2. Stadiul cercetărilor/24

1.3. Metodele de lucru/30

1.3.1. Analiza discursului din perspectiva actelor de vorbire/31

1.3.2. Analiza logico-semantică a interogației/32

1.3.3. Analiza pragmatică a discursului didactic scris/33

1.4. Corpusul de texte/35

1.5. Precizări terminologice/39

CAPITOLUL I

BAZA LOGICO-SEMANTICĂ A ÎNTREBĂRILOR/42

1.1. Erotetica – logica întrebărilor/42

1.2. Structura logică a întrebărilor/46

1.2.1. O tipologie a întrebărilor din perspectiva logicii/46

1.2.1.1. Întrebări de decizie/47

1.2.1.2. Întrebări complete/48

1.2.1.3. Alte tipuri de întrebări/50

1.2.2. Răspunsurile la întrebările adresate corect/52

1.2.2.1. Răspunsuri directe și indirecte/52

1.2.2.2. Răspunsuri complete și parțiale/53

1.2.2.3. Răspunsuri imediate și mediate/53

1.2.2.4. Răspunsuri exhaustive și neexhaustive/54

1.3. Formularea corectă a întrebărilor. O perspectivă logico-semantică/54

1.3.1. Patru condiții logice necesare unei interogații corecte/54

1.3.2. Paralogisme erotetice/55

- 1.3.3. *Semiotica erotetică și condițiile adresării corecte a întrebărilor/57*
 - 1.3.3.1. *Câteva precizări terminologice/58*
 - 1.3.3.2. *Întrebări sintactic incorecte/60*
 - 1.3.3.3. *Întrebări semantic incorecte și întrebările nedeterminate semantic/62*
 - 1.3.3.4. *Întrebări pragmatic incorecte/66*

CAPITOLUL AL II-A

PERSPECTIVA LINGVISTICĂ ÎN ANALIZA INTEROGAȚIEI /69

2.1. Structura lingvistică a întrebărilor/69

- 2.1.1. *Nivelul sintagmatic/70*
- 2.1.2. *Nivelul paradigmatic/73*
- 2.1.3. *Nivelul semantic/78*
- 2.1.4. *Nivelul pragmatic/79*

2.2. Enunțuri interogative totale (EIT)/82

- 2.2.1. *Trăsături definiții ale EIT/82*
- 2.2.2. *Aspecte teoretice/84*
- 2.2.3. *Scurte considerații statistice/86*
- 2.2.4. *Interogative totale cu vârf emfatic pe predicția sintactică/87*
 - 2.2.4.1. *Structuri interogative totale în propoziție/87*
 - 2.2.4.2. *Structuri interogative totale în frază/88*
 - 2.2.4.3. *Interogații totale cu verb epistemic modalizator/92*
- 2.2.5. *Structuri interogative totale cu vârf emfatic pe alte componente ale enunțului/96*
- 2.2.6. *Cazuri particulare de structuri EIT/97*
 - 2.2.6.1. *Structuri interogative negative/97*
 - 2.2.6.2. *EIT cu presupuziții de adevăr/98*
 - 2.2.6.3. *Interogații duble și multiple/99*
 - 2.2.6.4. *Asocieri de structuri interogative (EIT+EIP etc.)/99*
 - 2.2.6.5. *Asocieri de structuri interogative cu structuri asertive/99*
 - 2.2.6.6. *Transpunerea EIT în vorbirea indirectă/100*
- 2.2.7. *Concluzii cu privire la enunțurile interogative totale/100*

2.3. Enunțuri interogative parțiale (EIP)/100

- 2.3.1. *Trăsături definatorii ale EIP/100*
- 2.3.2. *Considerații statistice/101*
- 2.3.3. *Variabilele identificării constituentului în formularea EIP/104*
 - 2.3.3.1. *Pronumele și adjectivele pronominale/104*
 - 2.3.3.1.1. *Pronumele și adjectivul interogativ care?/105*
 - 2.3.3.1.2. *Pronumele și adjectivul interogativ ce?/108*
 - 2.3.3.1.3. *Alte pronume și adjective interogative/111*
 - 2.3.3.2. *Adverbe și locuțiuni adverbiale/113*
- 2.3.4. *Cazuri particulare de EIP/114*
 - 2.3.4.1. *EIP cu tematizare nonprototipică/114*
 - 2.3.4.2. *Asocieri de două sau mai multe interogative parțiale/115*
 - 2.3.4.3. *Asocieri de structuri interogative diferite/116*
 - 2.3.4.4. *Structuri EIP eliptice/116*
- 2.3.5. *Structuri EIP cu valori asertive/imperative/directive/117*
- 2.3.6. *EIP cu structură neinterogativă/117*
- 2.3.7. *Concluzii cu privire la enunțurile interogative parțiale/118*
- 2.4. *Enunțuri interogative alternative (EIA)/118*
 - 2.4.1. *Trăsături definatorii ale EIA/118*
 - 2.4.2. *Despre logica disjuncției în interogația alternativă/127*
 - 2.4.3. *Considerații statistice/132*
 - 2.4.4. *Analiza enunțurilor interogative alternative/133*
 - 2.4.4.1. *Disjuncția la nivelul frazei/134*
 - 2.4.4.2. *Disjuncția la nivelul propoziției/142*
 - 2.4.4.3. *EIA și alte structuri interogative – asocierea și transferul/150*
 - 2.4.5. *Concluzii cu privire la enunțurile interogative alternative/152*

CAPITOLUL AL III-LEA

INTEROGAȚIA ÎN DISCURSUL DIDACTIC/155

3.1. Considerații preliminare/155

3.2. Comunicare didactică și erotetica/159

- 3.2.1. *Discursul didactic scris și conceptul de 'comunicare' /159*
- 3.2.2. *Definirea comunicării /161*
- 3.2.3. *Interpretări ale conceptului de 'comunicare' /162*
- 3.2.4. *Funcțiile discursului didactic scris /163*
- 3.3. *Taxonomia lui Bloom și structurile interogative în discursul didactic scris /164*
 - 3.3.1. *Preliminarii /164*
 - 3.3.2. *De la psihologie la lingvistică în taxonomia lui Bloom /165*
 - 3.3.3. *Premisele unei studiu de caz /167*
 - 3.3.3.1. *Nivelul „sintezei” /168*
 - 3.3.3.2. *Nivelul „evaluării” /169*
 - 3.3.3.3. *Nivelul „înțelegerii” /169*
 - 3.3.3.4. *Nivelul „aplicării” /170*
 - 3.3.3.5. *Nivelul „cunoașterii” /172*
 - 3.3.4. *Nivelurile cognitive ale lui Bloom și ocurențele interogative din manualul editurii „Art” pentru clasa a XII-a (Studiu de caz 1) / 172*
- 3.4. *Structurile interogative și evaluările formale (Studiu de caz 2) /176*
 - 3.4.1. *Premisa studiului de caz /176*
 - 3.4.2. *O analiză pragmatică a evaluării /177*
- 3.5. *Concluzii cu privire la aspectul discursiv-cognitiv al interogațiilor /183*

CONCLUZII GENERALE/184

BIBLIOGRAFIE/189

PREFAȚĂ

Lucrarea prezentată de Constantin Georget Stoica are o finalitate practică declarată. Autorul își propune să-i sensibilizeze pe autorii textelor didactice scrise, *id est*: pe autorii de manuale școlare cu privire la optimizarea formulării întrebărilor din acest tip de discurs. Premisa de la care pornește este aceea că există un potențial formativ foarte mare în actele de vorbire structurate binar în schimbul „întrebare-răspuns”, iar observația pe care o face, încă de la începutul demersului său, este că în respectivele texte se formulează întrebări puține și cu mari probleme de organizare logico-sintactică. Așa încât cealaltă observație pe care se întemeiază cercetarea propusă – și anume, că tinerii nu știu să întrebe și nu par că ar vrea nici *să se întrebe* cu privire la multe lucruri – are o explicație: de vreme ce adulții care se ocupă de formarea lor au aceleași defecte, nu este nicio mirare că învățăceii și le manifestă cu toată seninătatea.

Practic, autorul lucrării discutate aici este convins că niște structuri interogative mai corect și mai interesant formulate ar stimula gândirea critică a receptorilor, ar conduce la opinii și atitudini mai curajoase în viața socială, ar favoriza autoreflexivitatea și comunicarea interpersonală, în genere. Structurile interogative fac parte integrantă, ne spune autorul, din ceea ce numim „cultivarea limbii”, sub toate aspectele, proces care se leagă intim de formarea generală a personalității umane.

Or, pentru a face această operațiune în deplină cunoștință de cauză, trebuie cunoscute foarte bine două serii de fapte:

a) Particularitățile structurilor interogative, din perspectivă logico-semantică, morfo-sintactică și fonetică; aceste particularități determină tipologia întrebărilor și selectarea lor în funcție de scopul formativ urmărit.

b) Mecanismele de formare a gândirii critice, prin valorificarea relațiilor limbă-gândire, și de aici, strategiile care se impun în formularea cerințelor-întrebări din textele cu caracter didactic.

Autorul pregătește minuțios terenul pentru analizele care pot da o imagine clară asupra acestor structuri, redactând un capitol teoretic despre baza logico-semantică a interogațiilor, apoi unul despre implicațiile gramaticale și stilistico-pragmatice ale enunțurilor de tip „interogație”. Este sintetizată în acestea informația furnizată de o bibliografie bogată, diversificată, adusă la zi.

În cea dintâi secvență enumerată aici se fac referiri amănunțite la ceea ce se autorul numește „direcțiile de cercetare a problematicii” interogațiilor, văzute ca „tipuri de judecată”, încă de pe vremea lui Eugeniu Speranția, în primele decenii ale secolului trecut: „*cercetarea analitică, cercetarea adecvării, cercetarea exhaustivii și cercetarea implicației*”. Aplicând această grilă, se ajunge la „*întrebări de decizie și întrebări complete*, în funcție de judecățile-răspuns posibile ale acestora”. Apoi se aplică o altă grilă, complementară, propusă, mai recent, de Petre Botezatu, din care rezultă o nouă serie de enunțuri specifice: „*întrebări de alternativă unică, întrebări de listă completă, întrebări neexclusiviste*”, precum și două tipuri considerate „speciale”: *întrebarea sugestivă și întrebarea retorică*. De la alți logicieni se preiau „patru dublete de posibile răspunsuri: *directe/indirecte; complete/parțiale; imediate/mediate; exhaustive/neexhaustive*”.

În același capitol, autorul valorifică achizițiile mai vechi despre *semiotica erotetică*, în care sunt incluse „*sintaxa erotetică, semantica erotetică și pragmatica erotetică*”, foarte utile pentru analiza unor enunțuri interogative.

Combinând aceste informații cu sursele care vizează aspectele strict lingvistice ale interogațiilor, din capitolul următor, se ajunge la noi clasificări. Este vorba despre „*întrebări sintactic incorecte*”, adică despre „enunțurile cu structură sintactică interogativă, dar care nu sunt întrebări sau enunțurile fără structură sintactică interogativă, dar care funcționează, totuși, ca întrebări”. Când va ajunge la despuierea corpusului de lucru, autorul va constata cât de frecvente sunt acestea în textele cu caracter formativ oficial, din păcate. Nici al doilea subtip din această categorie mare nu este prea rar. Este vorba despre „*întrebări semantic corecte sau incorecte*” ori „*întrebări (ne)determinate semantic*”. Practic, se arată în lucrare, vorbim despre întrebări care oferă răspunsul în mod direct sau, invers, despre întrebări la care se răspunde doar cu „Da” sau „Nu”, ori, încă mai grav, despre întrebări

la care nu se poate da un răspuns logic. Abia după ce este realizată această „infrastructură” teoretică, se porcede la analizele propriu-zise.

Corpusul de texte pe care se desfășoară aceste demersuri analitice este foarte bogat, autorul selectând întrebări formulate de autorii manualelor de limba și literatura română de la diverse niveluri ale ciclului liceal, publicate de patru edituri. Sunt totalizate circa douăzeci de texte mari, reprezentative pentru discursul didactic scris, din care sunt extrase peste 700 de structuri interogative. Desigur, sunt citate numai unele dintre acestea, întrucât valorificarea tuturor exemplurilor care ar ilustra un anumit (sub)tip de întrebare ar fi ocupat inutil un spațiu foarte mare din economia lucrării. Cele reținute pentru potențialul lor de „mostre” ale adecvării sau inadecvării la rigorile discursului didactic oferă o imagine grăitoare a nivelului la care se situează astfel auxiliare didactice pentru sistemul formal de cultivare a limbii și literaturii române.

Principiile, metodele și instrumentele de lucru la care se face apel țin de aceste particularități logic-semantice și morfo-sintactice ale exemplurilor studiate. Se impun, mai întâi, *metoda gramaticii descriptive*, cu elemente de *structuralism* și de „*gramatică a sensului*”, căci întrebările reprezintă un anumit act de gândire reflectat în acte de vorbire specifice.

Preluând modelele de analiză propuse de Andra Șerbănescu, o autoritate în materie, autorul aduce în discuție cele „trei tipologii ale definițiilor pragmatice ale interogației”, propuse în monografia lingvistei de la București: „*întrebarea ca tipar comportamental* – tipul „căutare de informație”; *întrebarea ca act de vorbire* – un enunț ce ocupă o poziție-cheie în cadrul discursului dialogat; *întrebarea ca modalitate enunțiativă* – un enunț nondeclarativ construit prin modificarea formală a unui enunț declarativ”.

La pragmalingvistică se face deseori apel, deoarece „atât întrebarea, cât și răspunsul se află sub incidența unor constrângeri, numite de aceeași Andra Șerbănescu „*condiții pragmatice* ale interogativelor: existența nevoii de informație, existența informației, dorința de a se face cunoscută această informație”.

În sfârșit, enunțurile selectate pentru această cercetare sunt supuse unor evaluări operate din perspectiva *analizei discursului și din perspectiva actelor de vorbire*. Pentru analiza cantitativă, se aplică principii ale statisticii lingvistice.

Capitolul central, intitulat chiar „*Perspectiva lingvistică în analiza interogației*”, continuă detalierea tipurilor fundamentale, rezultate din combinarea criteriilor de clasificare sus-pomenite. Practic, trei dintre subcapitolele respective sunt consacrate tocmai acestor analize, operate după criteriul fundamental al tipurilor principale de întrebări – *totale, parțiale și alternative*.

Autorul observă că textele care fac obiectul investigațiilor sale sunt înțesate de întrebări din categoria „enunțurilor interogative parțiale”, marcate de utilizarea unor „cuvinte cu valoare interogativă” (pronume și adjective interogative, adverbe și locuțiuni adverbiale interogative) precum și de un contur intonațional descendent, în principiu. Procentul acestora este de 70,33% din totalul exemplurilor excerptate, dintre care 37,67% sunt introduse prin pronumele sau adjectivul „ce?”, 29,67% – prin „care?”, cu formele lor cazuale sau locuționale, restul fiind completat de „cine?” sau de adverbele „când?”, „unde?”, „cum?”, „cât?” etc.

Pe locurile următoare se află interogațiile totale (cu accent emfatic pe predicția sintactică, în majoritate) și cele numite „alternative”, deoarece solicită un răspuns-alegere de tipul „A sau B”.

În toate aceste trei mari diviziuni sunt analizate situațiile speciale: întrebări care conțin în structura lor o prezumție de adevăr, variante în propoziție sau în frază, disjuncții multiple, diverse forme de transferuri și mixaje de enunțuri, false interogații, interogații cu sintaxă neinterogativă, transferuri în vorbirea indirectă ș.a.

Un ultim capitol al lucrării vizează perspectiva didactică a problematicii interogației, ca structură logică și lingvistică. După o prezentare oarecum superfluă a conceptelor de „comunicare”, „discurs (didactic)”, sunt prezentate rezultatele obținute prin două studii de caz, bazate pe principiile taxonomiei lui B. S. Bloom.

Concluziile acestui strâns demers analitic pivotează în jurul ideii de relație biunivocă „limbă/gândire”, cu accent pe posibilitățile de acțiune formativă vizând fiecare componentă a acesteia.

Abordând un tip de discurs nu foarte agreat în mediul filologic, deși acesta își are particularitățile sale și importanța sa în comunicarea verbală, comparabile cu oricare alt tip de discurs, autorul pune într-o lumină nouă achizițiile teoretice cu privire la natura enunțurilor interogative.

Sursele bibliografice, destul de recente și de variate, sunt prelucrate cu atenție și cu onestitate, iar analizele personale, chiar dacă unele soluții gramaticale pot fi încă discutate, sunt realizate cu cele mai bune intenții și cu implicarea vizibilă a unui tânăr filolog, în ciuda paradei de didacticism. Redactarea este îngrijită, corectă, demonstrațiile sunt convingătoare și bazate pe un material exemplificator foarte bogat.

Toate acestea conferă o valoare aplicată incontestabilă cărții semnate de Constantin Georgel Stoica.

Prof. univ. dr. emerit Petre Gheorghe Bârlea

SIGLE ȘI ABREVIERI

A. Sigle

- C10 = COSTACHE, Adrian; IONIȚĂ Florin, SĂVOIU Adrian, 2008, *Limba și literatura română: manual pentru clasa a X-a*, București: Editura Art.
- C11 = COSTACHE, Adrian; IONIȚĂ, Florin; LASCĂR, Marilena; SĂVOIU, Adrian, 2007, *Limba și literatura română: manual pentru clasa a XI-a*, București: Art.
- C12 = COSTACHE, Adrian; IONIȚĂ, Florin; LASCĂR, Marilena; SĂVOIU, Adrian, 2007, *Limba și literatura română: manual pentru clasa a XII-a*, București: Editorial Art Group.
- C9 = COSTACHE, Adrian; IONIȚĂ Florin, LASCĂR Marilena, SĂVOIU Adrian, 2009, *Limba și literatura română: manual pentru clasa a IX-a*, București: Editura Grup Editorial Art.
- DELL = ERNOUT, A.; MEILLET, A., 2002¹², *Dictionnaire étymologique de la langue latine, histoire des mots* (DELL), Paris: Klincksieck.
- DEX = *Dicționarul explicativ al limbii române*. Coordonatori: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.
- DȘL = *Dicționar de științe ale limbii*. Coordonatori: Angela Bidu-Vrânceanu, Cristina Călărășu, Liliana Ionescu-Ruxăndoiu, Mihaela Mancaș, Gabriela Pană-Dindelegan, Ediția a II-a, Editura Nemira, București, 2005.
- GALR = GUȚU-ROMALO, Valeria (coord.), 2005/2010, *Gramatica limbii române* (GALR), Vol. I. *Cuvântul*, Vol. al II-lea: *Enunțul*, București: Editura Academiei Romane.
- GAR = GRAUR, Al. *et alii* (coord.), 1963, 1966, 1969, *Gramatica limbii române*. Vol. I: *Morfologia*. Vol. II: *Sintaxa*, București: Editura Academiei.

- GBLR = *Gramatica de bază a limbii române*. Coordonator: Gabriela Pană Dindelegan, București: Univers Enciclopedic Gold, 2010/2016.
- GLRG = *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*. Coordonator: Gabriela Pană Dindelegan, București: Univers Enciclopedic Gold, 2019.
- L12 = LIȘMAN, Victor, 2007, *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a 12-a*, București: Editura ALL Educational.
- N12 = NEGRICI, Eugen (coord.), 2007, *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a XII-a*, București: Editura Niculescu ABC.
- PLG = *Probleme de Lingvistică Generală*, București: Editura Academiei.
- RRL = *Revue Roumaine de Linguistique*, București: Editura Academiei.
- S12 = SIMION, Eugen (coord.), 2007, *Limba și literatura română. Manual pentru clasa a XII-a*, București: Corint.
- SCL = *Studii și Cercetări Lingvistice*, București: Editura Academiei.

B. Abrevieri

- A = atribut
- Ac. = acuzativ
- adj. = adjectiv, adjectival
- adv. = adverb, adverbial
- afirm. = afirmativ
- apoz. = apozitie, apozitiv, apozitional
- art. = articol, articulat
- atr. = atribut
- CC = complement circumstanțial (L, T, M etc.)
- cf. = *confer*
- comp. = comparativ
- compl. = completiv
- conj. = conjugare; conjunctiv
- coord. = coordonare, coordonat(or)
- cop. = copulativ
- D. = dativ
- des. = desinență

EIA	= enunț interogativ alternativ
EIP	= enunț interogativ parțial
EIT	= enunț interogativ total
f.	= feminin
G.	= genitiv
ger.	= gerunziu
GN	= grup nominal
GPrep.	= grup prepozițional
GV	= grup verbal
ibid.	= <i>ibidem</i>
id.	= <i>idem</i>
imper.	= imperativ
impers.	= impersonal
impf.	= imperfect
ind.	= indicativ
inf.	= infinitiv
inter.	= interogativ
interj.	= interjecție, interjecțional
intr.	= intransitiv
invar.	= invariabil
lat.	= latină
loc.	= locuțiune
m.	= masculin
m.m.p.f.	= mai-mult-ca-perfect
n.	= neutru
N.	= nominativ
n.p.	= nume predicativ
neart.	= nearticulat
neg.	= negativ
Np	= nume predicativ
OD	= obiect direct
OI	= obiect indirect
part.	= participiu
pers.	= persoană, personal
pf. c.	= perfect compus
pf. s.	= perfect simplu

pl.	= plural
PP	= propoziție principală
PPred	= propoziție predicativă
pred.	= predicat, predicativ
pref.	= prefix
prep.	= prepoziție, prepozițional
prez.	= prezent
pron.	= pronume, pronominal
prop.	= propoziție, propozițional
refl.	= reflexiv
S	= subiect
SB	= subiectivă
sg.	= singular
subst.	= substantiv, substantival
suf.	= sufix
tranz.	= tranzitiv
V.	= vocativ
vb.	= verb
vl	= variante lexicale locuționare, frazeologisme diverse.

INTRODUCERE

1.1. Motivație

Lucrarea de față pornește de la premisa că structurile interogative au un impact asupra conduitei verbale și asupra comportamentului uman, în general, mult mai mare decât se acceptă îndeobște. Aceasta înseamnă că acordăm discursului didactic, specie a discursului științific, un rol important în formarea și dezvoltarea competențelor comunicative. Pe de altă parte, în demersul nostru, pornim de la afirmațiile lui E. Benveniste, conform căruia interogația reprezintă unul dintre actele de vorbire fundamentale în comunicarea interumană, alături de aserțiune și de structurile imperative¹. Lingvistul francez, cofondator al pragmalingvisticii, în varianta ei europeană, face aceste aprecieri din perspectiva sintaxei, referindu-se la tipurile fundamentale de propoziții, dar teoriile pragmalingvistice moderne le-au încadrat în rândurile modalităților esențiale de comunicare interumană, stabilite din perspectiva finalității enunțurilor logico-gramaticale.

Societatea contemporană trece printr-o schimbare accelerată, deseori chiar agresivă, punând sub semnul întrebării multe dintre sistemele care păreau suficient fundamentate pentru a rezista oricărui inovații. Observăm că tot mai des se vorbește despre societatea actuală ca fiind una „de consum”, iar despre sisteme, că ar avea tendințe de uniformizare la nivel global, „globalizarea” devenind, astfel, un concept din ce în ce mai vehiculat.

Sistemul educațional nu a fost exclus, evident, din acest proces și suntem martorii transformărilor impuse de dorința de uniformizare a acestuia. Vorbim aici despre adoptarea de către România a *Declarației de la*

¹ Émile Benveniste, 1966, *Problèmes de linguistique générale*, I, Paris: Gallimard, p. 130. După câte se știe, la Austin și Searle numai asertivele („verdictive”, la Austin, și „ilustrative” la Searle) și imperativele erau clar definite (ca „exercitive” – la cel dintâi, și „directive” – la cel de-al doilea). Interogația este definită ceva mai târziu, ca funcție de anticipare, sub două forme: cerere de informații și confirmare de informații, cf. celebra schemă DAMSL: Allen, J.; Core, M., *Draft of DAMSL; Dialog Act Markup in Several Layers*, <https://markcore.github.io/papers/DAMSL-manual.pdf>

Bologna, din 18-19 iunie 1999, prin care țara noastră se angaja să modifice structura învățământului superior: ciclurile de învățământ (licență, masterat, doctorat: 3+2+3), evaluarea prin acordare de credite transferabile și, desigur, diplomele care trebuie să fie mai ușor de comparat și de recunoscut în întreaga Europă². Și învățământul preuniversitar a trecut printr-o continuă metamorfoză. În prezent, ne aflăm sub incidența *Legii Educației Naționale nr. 1/2011*³, care stipulează modificarea ciclurilor de învățământ și introducerea unor sisteme de evaluare care să valorifice achizițiile întregului parcurs școlar⁴. Aceste modificări sunt în desfășurare, unele dintre ele intrând în vigoare și aplicându-se progresiv.

În acest context, ne propunem să analizăm o componentă importantă a sistemului, la nivelul concret al acestuia, adică actualizările practice, operaționale ale obiectivelor educației, prin prezentarea, în discursul didactic, a conținuturilor, precum și mijloacele de realizare a competențelor beneficiarilor imediați ai educației – tinerii. Însă nu vom încerca să cuprindem o temă atât de generoasă în întregul ei, ci ne vom opri asupra unui singur segment al acesteia.

Ne propunem să analizăm cât de eficient este utilizată *interogația în discursul didactic scris*, din perspectiva lingvistică și logico-filosofică, mai ales că, de câteva decenii bune, cercetătorii au acordat o importanță deosebită studierii enunțurilor ce se încadrează, am putea spune, în *logica interogativă*, o nouă disciplină, care a devenit o adevărată știință, primind și un nume adecvat: *erotetica*⁵. Vom face mai multe precizări asupra acestui concept la momentul potrivit.

² Pentru o înțelegere integrală a fenomenului globalizării educației vezi Constantin Cuceș, Nicoleta Laura Popa, 2008, pp. 17-49.

³ *Legea Educației Naționale* a fost adoptată și publicată în *Monitorul Oficial al României*, anul 179 (XXIII), nr. 18, Luni, 10 ianuarie 2011.

⁴ Se introduce conceptul de *portofoliu educațional*, care, așa cum este definit în textul legii amintite, „cuprinde totalitatea diplomelor, a certificatelor sau a altor înscrisuri obținute în urma evaluării competențelor dobândite sau a participării la activități de învățare, în diferite contexte, precum și produse sau rezultate ale acestor activități, în contexte de învățare formale, nonformale și informale”, cf. „Capitolul V, Evaluarea rezultatelor învățării”, în: *Legea Educației Naționale*, p. 12.

⁵ Termenul provine din gr. *erotema* „întrebare”. Pentru întreaga problematică a eroteticii, vezi Petre Botezatu, „Erotetica – logica întrebărilor (principii și aplicații)”, în: *Revista de filozofie*, nr. 4, 1980, pp. 429-438. Articolul a fost republicat într-o colecție de studii românești și străine, selectate și traduse de Constantin Grecu, în 1982, *Logica interogativă și aplicațiile ei*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, pp. 203-222.